

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΤΟΥ „ΚΡΗΤΙΚΟΥ ΑΣΤΕΡΟΣ“

ΧΑΝΙΑ, 1^η Ἀπριλίου 1909 || ΟΡΓΑΝΟΝ ΕΞΗΠΗΡΕΤΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΝ ΚΡΗΤΗ ΠΑΙΔΕΙΑΣ || Ἀριθ. 18

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

Ο ΡΑΪ'Ν ΠΕΡΙ ΠΟΙΝΩΝ

Πρὸ δύο ἐτῶν ὁ γυμνασιακὸς καθηγητὴς Faubel ἐξυ-
λινσε μαθητὴν τινα τοῦ Sophien Realgymnasium
ὀνόματι Mattheus οὕτως ὥστε ὁ ἰσχυρῶς τὴν φιλοτιμίαν
τρωθεὶς μαθητὴς κτύοι κτόνησε. Πολὺς ἐγένετο τότε περὶ
τούτου λόγος ἐν τῷ Γερμανικῷ τύπῳ, ἡμερησίῳ τε καὶ πε-
ριοδικῷ, ἐξαναστάντων πάντων κατὰ τῆς μαστιγώσεως ὡς
ποινῆς ἐπιτροπόμενης ἐν τῷ σχολείῳ καὶ κατὰ τῶν διδασκα-
λῶν τῶν ἀσκούτων τὴν τοιαύτην παιδαγωγικὴν τῆς
ῥάβδου», ἢ καὶ γενικῶς κατὰ πάντων τῶν διδασκάλων. 1)
Ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος διδάκταλος κατηγορηθεὶς κτεδικάσθη
εἰς πρόστιμον 150 μάρκων. Τῆς ἀποφάσεως δὲ ταύτης ἔκ-
κεν ἔφεσιν εἰς τὸ ἐν Λειψία ἐδρεύον ἀνωτάτου Γερμανικὸν δι-
καστηρίον Reichsgericht, ὅπερ οὕτως ἐνέκρινε τὴν χρι-
ματικὴν ταύτην ποινὴν, ἀλλὰ τὴν ἐγκρίσιν ταύτην ἠτιολό-
γησε δι' ἐπιχειρημάτων ἅτινα ἤγειραν διαμαρτυρίαν πολλῶν
παιδαγωγικῶν ἀνδρῶν ἐν οἷς καὶ τοῦ ἐν Γένη καθηγητοῦ
Ῥαΐν οὗ μεταφέρομεν κατωτέρω τὸ σχετικὸν ἄρθρον (ἐν
Woche ἀρ. 11—13 Μαρτ. 1909) ἐν Ἑλληνικῇ μετα-
φράσει. Τὸ σπουδαιότατον τῶν σχετικῶν χωρίων τῆς ἀπο-
φάσεως ταύτης τοῦ Γερμανικοῦ Ἀρείου Πάγου ἔχει ὡς ἐξῆς:
«Ἀπάδει πρὸς τὰ κληθέντα λογικῆς ἀγωγῆς νέων μεμορ-
φωμένων πῶς καὶ εὐρισκομένων ἐν ὠριμωτέρῃ ἡλικίᾳ ἢ ἐ-
φαρμογῇ κατ' αὐτῶν εἶδους τιμωρίας, ἧτις εἶναι ἱκανὴ νὰ
καταστρέψῃ τὸ συναίσθημα τῆς τιμῆς καὶ νὰ ἐξεγείρῃ μέσος
καὶ πικρίαν κατὰ τοῦ διδασκάλου. Ὅτι δυνατόν νὰ ἀρ-
μόζῃ εἰς μαθητὰς κατωτέρων σχολείων δὲν δύναται ἐλευθε-
ρως (ohne weiteres) νὰ ἐφαρμοσθῇ ἐπὶ νεανίων τοιαύτης
ἡλικίας». Κατὰ τῆς ἀποφάσεως ταύτης διεμαρτυρήθησαν,
ὡς εἰρηται, πολλοὶ οὐ μόνον ὡς ἀόριστον καταλειπούσης τὸν
ἀκροθέτερον ὅρισμόν τῆς «ὠριμότητος» ἀλλὰ καὶ ὡς
παριδουσης ὅτι οἱ ἐκπαιδευτικοὶ νόμοι ἐν Πρωσίᾳ ἐπιτρέ-
πουσι τὴν σωματικὴν ταύτην ποινὴν ἐν τοῖς ἀνωτέροις ἐκπα-
ιδευτηρίοις, μεῖα τοῦ περιορισμοῦ ὅτι δεόν νὰ συμβάλῃ ὅσον
τὸ δυνατόν σπανίως καὶ μόνον ἐν ταῖς τρισὶ κατωτέρας τά-
ξεσι τῶν Γυμνασίων (Ἑλλ. Σχολ.) καὶ δὴ ἐν τῇ τρίτῃ μόνον
κατόπιν ἀποφάσεως τοῦ Συλλόγου. Ἡ νέα ἀπόφασις
τοῦ Ῥαΐν οὗ κατὰ τὴν ὑποβλήθη εἰς τὰ ἀμόδια Ὑπουρ-
γεῖα τῶν Γερμανικῶν κρατῶν καὶ θὰ δεήσῃ οὕτω νὰ ἐπέλθῃ
μεταβολὴ τῆς τῶν ἰσχυροῦσῶν νῦν διατάξεων. Ἐν πάσῃ περι-
πτώσει δ' ὅμως καὶ ἐν τῷ Πρωσίῳ Ὑπουργείῳ τῆς Παιδείας
ἐπικρατεῖ νῦν ἡ γνώμη ὅτι πρέπει εἰς τοὺς διδασκάλους νὰ
χρηγηθῇ μετὰ τινῶν περιορισμῶν τὸ δικαίωμα τῆς τοιαύτης
ποινῆς, ἧτις πολλάκις δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀληθὴς εὐε-
ργεσία παρ' ὅλην τὴν ἀποστροφὴν τῶν ἰθυόντων προσώ-
πων πρὸς τὴν τοιαύτην παιδαγωγικὴν μέθοδον.

1) Ὁ «Κρητικὸς Ἀστὴρ» ἐδημοσίευσε τότε ἐν μεταφράσει
(Ἑκπαίδ. Δελτίον ἀρ. 6-31 Μαρτίου 1908) σχετικὸν πρὸς τὸ ζή-
τημα τοῦτο ἄρθρον τοῦ ἀοιδίμου καθηγητοῦ Πάουλες.

Δυσκολώτατον θὰ εἶναι νὰ εὐρεθῶσιν αἱ κατ' ἄλληλοι δια-
τάξεις πρὸς ὁρισμὸν τῶν περιπτώσεων ἐν αἷς θὰ εἶναι ἢ δὲν
θὰ εἶναι ἐπιτετραμμένη ἢ τοιαύτη ποινὴ, κατὰ τὴν ἀπόφα-
σιν τοῦ Ῥαΐν οὗ κατὰ τὴν ἡλικίαν. Πῶς ἢ κατὰ τὴν ὠριμωτέ-
ρα μὲν ὠριμωτέρα ἢ ὠριμότερα μαθητοῦ τινος πρὸς ἀποδο-
χὴν ἢ μὴ ἀποδοχὴν τῆς συντόμου ταύτης διαδικασίας; Καὶ
πρὸς τῷ ἀνεπτυγμένῳ καὶ ἐνήλικῳ παρουσιάζονται πολλὰ
περιπτώσεις ἐν αἷς μόνον διὰ τοιαύτης μεθόδου δύναται
τις νὰ ἐφαρμόσῃ τὸ δικαίον του. Αὐτὸς μάλιστα ὁ ποινικός
νόμος δὲν τιμωρεῖ τὸν προσβολόντα ἄλλον ἐὰν ὁ προσβλη-
θεὶς ἐξεδίχασε τὴν προσβολὴν διὰ γενναίου ζυλοκοπήματος
τοῦ ἀντιπάλου του, ὅτε βέβαια καὶ ὁ ζυλοκοπήσας δὲν τι-
μωρεῖται. Ἀλλὰ διατὶ νὰ μὴ ἐπιτραπῇ εἰς τὸν διδασκα-
λόν, λέγουσιν αἱ γερμανικαὶ ἐφημερίδες, νὰ ἐφαρμόσῃ ἐν
ἐσχάτῃ ἀνάγκῃ τὸν τοιοῦτον σωφρονιστὴν καὶ κατὰ «ὠρι-
μωτέρας» μαθητοῦ; Μήπως δὲν συμβαίνει πολλάκις γονεῖς
νὰ παραξύνωσι τὰ τέκνα των ἐναντίον τῶν διδασκάλων
καὶ νὰ παρεγγέλλωσι εἰς αὐτὰ νὰ μὴ ἀνέχωνται τὴν ἐλα-
χίστην παρετήρησιν αὐτοῦ;

Ἡ μαστιγώσις ἐν τοῖς σχολείοις

Ἄϊκανοὶ αἰῶνες παρήλθον ἀπ' οὗτο ὁ μεσαιωνικὸς ἐκείνος
διδάσκαλος κατήχησε τὴν γνωστὴν στατιστικὴν του περὶ
τῶν ῥαβδισμῶν, ῥαπισμῶν, «κατακεκλιῶν» ἃς εἶχεν ἐν
ἀφρονίᾳ κατενέγκει κατὰ τὸ μακρὸν στάδιόν του εἰς τὰ
σώματα τῶν ταλαιπώρων μαθητῶν. Ἐν τοῖς ἡμετέροις
χρόνοις δύναται τις νὰ παρατηρήσῃ ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν μ-
στιγώσεων ἐν τοῖς σχολείοις ἡμῶν, ἀνωτέροις τε καὶ κατω-
τέροις καταφθινῶς ἐλαττοῦται. Καὶ ἐθεωρεῖ μὲν ὁ Λουθηρος
ὅτι φυσικὸν ἐὰν τὸ μῆλον ἔχει καὶ τὴν «βέργην» του, ἂν
καὶ αὐτὸς οὗτος πικρῶς παρεπονείτο ἐπὶ τῇ σκληρότητι τῶν
πατρικῶν μαστιγώσεων, ἀλλ' ὅμως σὺν τῷ χρόνῳ οὕτως
μετεβλήθη ἡ ἀντιλήψις τῶν τοιοῦτων ὥστε νὰ θεωρηθῇ ἡρί-
αμβος τῆς ἀγωγῆς ἐὰν αὕτη διεξάγῃται ἀνευ σωματικῶν
κακώσεων. Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ὁ μέσος αἰὼν δὲν προ-
σέκρουε κατὰ τῶν φρικωδῶν στρεβλώσεων, ἐνῶ ἡμεῖς μετὰ
φρίκης παρετηροῦμεν τὰ ὄργανα αὐτῶν ἐν τοῖς Μουσείοις.
Συνέβη λοιπὸν πρὸ ἡμῶν ἐξελίξῃ τις σύμπαντος τοῦ συναι-
σθηματικοῦ βίου, ἣν ὀφείλομεν νὰ χαρακτηρίσωμεν ὡς ἐξευ-
γενισμόν, ὡς ἀνυψώσιν ἐκ βραχέων ἀντιλήψεων εἰς ἀνθρω-
πιστικωτέρας ἀντιλήψεις τῶν πραγμάτων. Βεβαίως εἰς ταῦτα
φαίνεται ὅτι ἀντιτίθεται φράσις ἣν οὐχὶ σπανίως ἀκούει τις
καὶ σήμερον ἐκ τοῦ στόματος τοῦ λαοῦ: «ἔ, ξύλο ποῦ
τὸ θελεῖ». Ἡ φράσις αὕτη ἐκφεύγει ἀνεπιστήτως τῶν
χειλέων ἡμῶν προκειμένων ἐκτακτῶν ὠμοτήτων ἢ δεινρο-
ταμιῶν ἢ κακοποιήτως παιδίων ἢ ζώων. Ἐκδηλοῦται τι
οὕτω τοῦ παναρχικοῦ jus talionis, ὀφθαλμὸν ἀντι ὀφθαλ-
μοῦ καὶ ὀδόντα ἀντι ὀδόντος. Ἐν ᾧ τις ἔπτειπε διὰ τού-
του πρέπει καὶ νὰ κολασθῇ. Διέπραξέ τινα ὠμότητα, πρέ-
πει νὰ τύχῃ τοιαύτης τιμωρίας ἧτις ἀντιστοιχεῖ εἰς τὴν
κακὴν αὐτοῦ διαγωγὴν. Νομίζεται μάλιστα ὅτι οὕτω πῶς
μόνον δύναται τις νὰ καταπολεμήτῃ τελεσφόρως τοιαύτας
ἀγριότητας. Ἀλλὰ τοῦτο εἶναι πλῆνη. Διότι ὅταν παρέλθῃ

ἡ σωματικὴ ἀλγηδὼν ἢ ἡ μαστίγωσις πρὸς ἄλλο πρέρχεται καὶ ἡ μετάνοια. Ἐσωτερικὴ μεταβολὴ τοῦ πρκεντρειομένου δὲν ἀπορροῦται οὕτω. Ἡ σωματικὴ ποινὴ μᾶλλον ἀποθηριῶσι καὶ ἐκβαρβαρῶνει ἢ διορθοῖ καὶ δὴ οὐ μόνον τὸν τιμωρούμενον ἀλλὰ καὶ τὸν τιμωροῦντα. Εἰς ταῦτα ἡδύνατό τις νὰ ἀντιτάξῃ ὅτι εἰς τοὺς περιφθόμοις Ἀγγλικοῖς Γυμνασίοις ἐν Eton, Rugby, Harrow, Westminster κτλ. ἡ μαστίγωσις οὐ μόνον ἐπιτρέπεται ἀλλὰ καὶ θεωρεῖται ὡς ἰδιαιτέρον δικαίωμα τοῦ Διευθυντοῦ. Πικρὰ δοξοὶ τῶν ὀφεινόμενων καὶ μίαν ἀκόμη περιέργου ἀντίφασιν ἐν τῇ χωρῇ τῶν ἀντιθέτων ὡς δυνατὴ αὕτη νὰ ἐρμηνευθῇ ἐκ τοῦ συντηρητικοῦ πνεύματος τοῦ νησιωτικοῦ λαοῦ, ὅστις διατηρεῖ μετ' ἀξιοθλασματικῆς ἐπιμονῆς ἤθη καὶ ἔθιμα τῶν παλαιότερων αὐτοῦ χρόνων ἐν οἷς καὶ τὴν μαστίγωσιν, ὡς ἔθος παρεληφθῆν ἐκ τῶν παλαιότερων Γυμνασίων, τῶν πρώτων τῆς χώρας σχολείων, χωρὶς διὰ τοῦτο νὰ ἐπέρχωνται ὀρθόλογοναίς βλάβαι καὶ κίνδυνος ἐπιβλαβήτων τὴν θεραπείαν τοῦ κακοῦ.

Ἐπικυροῦται λοιπὸν οὕτω καὶ αὐθις γνωστὸν διδάγμα τῆς πείρας ὅτι δὲν δύναται τις τὰς δατάξεις χωρὶς τινὸς ἀμέσως καὶ ἀποτελεσματικῶς νὰ μεταφέρῃ εἰς ἄλλην τινὰ καὶ ὅτι πρέπει πάντοτε νὰ λαμβάνῃ ὑπ' ὄψιν τὰς ἱστορικὰς συνθήκας. Ἐν Γερμανίᾳ ἡ μαστίγωσις ἀναντιρρήτως δὲν εἶναι ἐν τοῖς σχολείοις ἀνεκτὴ, ὡς ἀντιτιθεμένη πρὸς τὸ ἐπικρατοῦν συναισθημα τοῦ ἀπρεπούς τῆς τιμωτικῆς πειρίας. Εἰς τούτο ἠναγκάσθησαν οὐν τῷ χρόνῳ οἱ διδασκαλικοὶ τῶν ἡμετέρων ἀνωτέρων καὶ κατωτέρων σχολείων νὰ υποχωρήσωσιν. Οὐχὶ ὅμως οὕτως ὥστε νὰ ἀποκλεισθῇ πᾶς σωματικὸς κόλασμός ἐκ τοῦ σχολείου. Β-βασιῶς οὐχί. ἴσως ἐνιαχοῦ γίνεται ἀκόμη τῆς ποινῆς ταύτης συχνὴ χορηγία. Περιπτώσεις τινὲς μάλιστα οὐδέποτε ἐξέρχονται καὶ εἰς τὴν δημοσιότητα καὶ κινῶσι τὴν γενικὴν προσοχὴν. Δινακτὸν ἐπίσης τὰ Ἀνώτερα σχολεῖα νὰ ἡλευθέρωθαι ἐνωρίτερον τῆς ἐφαρμογῆς ταύτης τῆς ποινῆς ἢ τὰ Δημοτικὰ, διότι ἔχουσι μαθητὰς, μᾶλλον ἀνεπτυγμένους. Οὐδὲ μὲν ὅμως ἀποδεχόμεθα ὅτι ὅ,τι ἀρμόζει εἰς κατώτερα σχολεῖα δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἐφαρμοσθῇ ἐν τοῖς ἀνωτέροις, τ. ἔ. ὅτι ἡ σωματικὴ ποινὴ ἀρμόζει μὲν εἰς τὰ Δ' σχολεῖα οὐχί δὲ εἰς τὰ Ἀνώτερα. Εἰς τούτο διακρῖναι οὐ μόνον τὸ ἐν Ἀγγλίᾳ συμβαίνον, περὶ οὗ εἶπομεν ἀνωτέρω, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐθνικὴ ἡμῶν συνείδησις, ἣτις δὲν κάμνει διάκρισιν ψυχολογικὴν ἢ ἠθικὴν μεταξύ παιδῶν τῶν κατωτέρων καὶ ἀνωτέρων κοινωνικῶν στρωμάτων. Πτωχὸς καὶ πλούσιος, πλούσιος καὶ κελός, πτωχὸς καὶ θλάξ, πλούσιος καὶ εὐφυής, εἶναι παρεκλήθισμοι οἵτινες γινόμενοι καθίστανται ἀμέσως γελοιοί. Διότι τὰ πράγματα ἐν τῷ κόσμῳ οὐδόλως πρὸς αὐτοὺς συμφωνοῦσι. Διὰ τοῦτο οὐδεὶς θὰ τολμήσῃ νὰ διακρίνῃ ὡς πρὸς τὰς ποινὰς τοῦ μαθητᾶς τῶν Δημοτικῶν σχολείων τῶν μαθητῶν Ἀνωτέρων Ἐκπαιδευτηρίων. Μήπως δὲν ἔχουσι πάντα τὰ σχολεῖα τοῦ ἔθνους ἡμῶν τὸν μέγαν σκοπὸν πρὸ ὀφθαλμῶν νὰ παραγάγῃσι χρηστοὺς ἀνθρώπους πρὸς τὸν βίον, ἀνευ διακρίσεως περιουσίας ἢ κοινωνικῆς θέσεως; Ἐργάζονται μὲν ἐν ἄλλῳ κύκλῳ προγράμματα, καὶ ἐν τούτῳ ἴστανται μικρὰν ἀλλήλων, ὡς λ.χ. σχολεῖον χωρίου καὶ Γυμνασίον, ἀλλ' ὅμως εἰς κοινὸν σκοπὸν συγκρατεῖ αὐτὰ, πρὸς δὲ καὶ ἡ συναισθησις ὅτι ἀποτελοῦσιν ἀναγκαῖον μέρος τοῦ ἐθνικοῦ σχολικοῦ συστήματος. Πρὸς τούτους συνονοῖ αὐτὰ ὁ αὐτὸς τρόπος τοῦ φέρεσθαι πρὸς πάντας τοὺς μαθητὰς.

Ἡ πρέπει ἡ χωρικὴ κόρη νὰ τυγχάνῃ ἄλλης περιποιήσεως ἐν τῷ σχολείῳ τῆς κόρης ἀνωτέρας τάξεως, καὶ ὁ χωρικός παῖς ἄλλης ἢ τοῦ Ἰγπουργοῦ; Πρέπει οἱ μὲν νὰ δέρονται, οἱ δὲ νὰ ὑπεψύωνται;

Τις δύναται σήμερον νὰ τυνηγορήσῃ ὑπὲρ τοῦ αὐτῆς ἀπανθρώπου, ἀντικοινωνικῆς καὶ ἀνθετικῆς ἀντιλήψεως; Δὲν δύναται λοιπὸν νὰ γίνῃ λόγος περὶ τοῦ ὅτι ἐν τοῖς ἡμετέροις σχολείοις ἡ ἀγωγή πρέπει νὰ διακρίνηται κατὰ λόγον τῆς κοινωνικῆς θέσεως ἢ τῆς περιουσίας τῶν μαθητῶν. Τοῦτο ἀπορροῦμεν ἡμεῖς, ἀποδιδόντες ὅμως τὰς διαφορὰς ἐν τῷ διδασκαλικῷ προγράμματι, διότι εἶναι ἀπαίτησις τῆς ἐξειδικεύσεως τῆς ἐκπολιτιστικῆς ἡμῶν ἐργασίας. Ὅ,τι δὲ ἀφορᾷ εἰς τὴν ἀγωγήν τῆς νεολαίας ἡμῶν ἐν στενωτέρῳ ἔνοισι, τὴν προσωπικὴν διὰ τῶν ἐνηλίκων κατευθυντικὴν καὶ ἐπιδρασιν ἐπὶ τοῖς ἀνηλίκους, δύναται τις θεοσιῶς νὰ ἐπιτροπέη διακρῖναι τινὰ τοῦ τρόπου τοῦ φέρεσθαι πρὸς αὐτοὺς κατὰ τὴν ἡλικίαν αὐτῶν, ἀλλ' ὅμως καὶ θεμελιώδεις ἀρχαὶ πρέπει διὰ πάντας νὰ εἶναι καὶ αὐταί. Μόνον δὲ κατὰ τοὺς μαθητὰς δυνακτὸν καὶ ἀρχαὶ αὐταὶ νὰ τροποποιηθῶσιν ἐν τισιν. Εἰς τὰς θεμελιώδεις ταύτας ἀρχὰς δέον νὰ κατατάξωμεν καὶ τὴν ἐκκλήσιν εἰς τὸ συναισθημα τῆς τιμῆς τῶν μαθητῶν, καὶ τοῦτο νὰ χρησιμοποιήσωμεν ὡς παιδευτικὸν μέσον ἰσχυρὸν καὶ ἀποτελεσματικὸν συγχρόνως. Αὐξανομένου τοῦ συναισθηματος τοῦ ἐγὼ συνδέεται πρὸς αὐτὸ λίαν ταχέως παρὰ τὴν νεολαίαν καὶ τὸ συναισθημα τῆς τιμῆς, τ. ἔ. ἡ ἐπιθυμία τοῦ μαθητοῦ νὰ καταλάβῃ ὅσον οἶόν τε ἀνωτέρην θέσιν ἐν τῇ ἐκτιμῆσει τοῦ πειθαρχούντος αὐτοῦ κατιστοῦ καὶ ἰδίως τοῦ Παιδαγωγοῦ ἢ διδασκάλου αὐτοῦ, καὶ πρὸς τοὺς τοῖς ἢ ἀποφυγῇ παντοῦ ὅπου ἡδύνατο νὰ μειωθῇ τὴν ἐκτιμῆσιν ταύτην. Ὅ καθ' ἕναστον ἀνθρώπου κισθάνεται οὕτω ἐκυστὸν ἀνυψωμένον καὶ ἐνισχυμένον. Ζωηρὸν συναισθημα τιμῆς εἶναι ἰσχυρὸν ἐρετικὸν πρὸς καλὴν διδασκαλίαν. Διὰ τοῦτο δέον μεγίστην προνοχίαν νὰ καταβῆται ὁ παιδαγωγὸς νὰ μὴ βλάβῃ τούτο τὸ συναισθημα τῆς τιμῆς ἀλλὰ πολὺ περισσότερον νὰ ὑποστηρίξῃ καὶ διατηρῇ αὐτό. Ἀλλ' οὐχί σκεπτικῶς ἀκούει τις σήμερον ὅτι τὸ συναισθημα τῆς τιμῆς τῆς νεολαίας κατὰ τοῦτο ὑπερβίνει τὰ ἐπικρατούμενα καθ' ὅτι ἐκφυλιζέται εἰς ὑπερβολικὴν εὐκισθησίν ἣτις δύναται νὰ ἔχῃ χεῖριστα ἐπικλοουθήματα. Τοῦτο δυνακτὸν νὰ συμβαίνῃ ἐν χρόνοις οἵτινες γέμουσιν ἰσχυρῶν καὶ φιλικῶν συναισθηματικῶν ἐκδηλώσεων, εἶναι πιθανόν ὅτι πολλοὶ θὰ φέρωσι βλάβαν ὅτι κωλύονται νὰ προβῶσιν εἰς τὰ ἔσχατα καὶ θυσιάζοντες τὴν προσωπικὴν αὐτῶν εὐστάθειαν ὑποχωροῦσιν εἰς τινὰ ἀδυναμικῶν, ἣτις πᾶσαν ἐκ τῶν ἐξωθεν προσκορῶσιν ἐξοργοὶ εἰς ζήτημα τῆς Πολιτείας καὶ εἰς προσβολὴν κατὰ αὐτῆς τῆς ζωῆς. Τοιαῦται φύσει δυνακτὸν σήμερον νὰ ὑπάρχωσι περισσότερα ἢ ἄλλοτε. Ἀλλὰ τὸ μᾶλλον ἔχει καθῆκον ὁ παιδαγωγὸς νὰ ἀναγνωρίσῃ, νὰ διερευνήτῃ ταύτας, ἵνα ἀπελευθέρωσιν αὐτὰς ταύτης τῆς ἀδυναμίας.

Πρὸς τούτο ἀπαιτεῖται πρὸ παντὸς ἵνα ὁ παιδαγωγὸς εἶναι ἀνὴρ αὐθεντίας καὶ ἀπολαύει καὶ ἀγάπης. Μόνον ἡ ψυχὴ ἔνθα οἱ ὄροι οὗτοι ὑπάρχουσι ἀνοίγεται εἰς αὐτὸν ἡ ψυχὴ τοῦ τροφίμου. Ἀλλ' ἐντεῦθεν ἀκριβῶς κείται ὁ κόμπος. Πρῶτος Ἰγπουργὸς τῆς Παιδείας ἐξῆρεν ἐπιτυχῶς πρὸ τίνος χρόνου ὅτι τὰ ἡμέτερα σχολεῖα, κυρίως τὰ ἀνώτερα, ἔχουσι μὲν ἐξόχους λογίους, ἀλλ' ὀλίγους παιδαγωγούς. Παιδαγωγὸς, προσθέτομεν ἡμεῖς, οἵτινες νὰ ἔχωσι τὴν ἐμπιστοσύνην τῶν μαθητῶν αὐτῶν οἵτινες δὲν εἶναι αὐτῶν καὶ καὶ προσιτάμενοι ἀλλὰ κελοὶ σύντροφοι (Kameraden) τῶν μαθητῶν αὐτῶν. Οὐδόλως δὲ διὰ τούτου βλάβεται τὸ κύρος αὐτῶν ὡς διδασκάλων. Ὅσαί τινὰ ἄτινα χαράττει δεξιὸς τρόπος μεταξύ ἐνηλίκων καὶ ἀνηλίκων δὲν εἶναι ἀνάγκη διὰ τούτου νὰ καταστρέφονται. Μόνον ἐκεῖ ὅπου ὑπάρχει ἡ ἐμπιστοσύνη αὕτη εἶναι δυνακτὸν βελυτέρη τις ἐπίδρασις ἐπὶ τὰς νεανικὰς ψυχὰς καὶ ὀρθὴ παιδαγωγία τῶν δ.

αφίρων χαρακτηρῶν διὰ λεπτοῦ παιδαγωγικοῦ τρόπου. Πᾶς διδάσκαλος ἄς τείνη εἰς τὸ νὰ παραγάγῃ τὴν φιλικὴν ταύτην καὶ συντροφικὴν σχέσιν μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῶν μαθητῶν, ἐὰν θέλῃ νὰ εἶναι καὶ παιδαγωγός, οὐχὶ δὲ μετὰ βιαστικῆς μόνον γνώσεως (Stunden halter) ἧς κατέχει θαυμάσιον μέτρον νὰ πλησιάζῃ τοὺς μαθητὰς του, ἐὰν προσέγγηται εἰς τὰ παιγνίδια των, ἐὰν μετέλῃ τῶν ἐκδηλώσεων των, συντόμως εἰπεῖν ἐὰν ζῆ ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερο μετ' αὐτῶν, ὅπως τοῦτο γίνεται συνήθως ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ ἐν Γερμανίᾳ ἰδίως ἐν τοῖς ἐξῆς ἀποτελεστικῶν περικταῖσι Παιδαγωγείοις ἐκτός των πόλεων. (Lanternziehungsheimen).—

Μόνον ὅταν φθάσωμεν εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο, τότε θὰ δύνηται τὸ ζήτημα τῆς σωματικῆς τρύτης ποιότητος νὰ θεωρηθῇ ἄρ' ἑαυτοῦ ὡς ἀνάξιον λόγου. Ἀλλὰ δὲν ἀρκεῖ νὰ φθάσωμεν εἰς τοῦτο μόνον ἐὰν τοὺς μεγάλους σχολικοὺς στρατηγὰς οὓς νῦν ἔχομεν διαλύσωμεν εἰς μικροτέρους σχολικὰς κοινότητας, ἐὰν ἐλαττωθῶμεν τὸν ἀριθμὸν τῶν μαθητῶν ἐν ἐκάστῃ τάξει ἵνα δύνηται ὁ διδάσκαλος νὰ γνωρίζῃ πράγματι τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, ἐὰν δὲν ἐπέρχηται κατ' ἕκαστον σχολικὸν ἔτος καὶ ἀλλαγὴ τοῦ διδασκάλου τῆς τάξεως, συνελόντι εἰπεῖν ἐὰν ἀποφασίσωμεν σπουδαιῶς νὰ ἰδρῶμεν παιδαγωγικὰ σχολεῖα. Ἐκεῖ ἐνθα ὦν τοιαῦτα ὑπάρχουσιν αἱ σωματικαὶ ποιναὶ ἔχουσι σχεδὸν τελείως ἐκλιπεῖ. Δύναται τις καλλίστα καὶ ἀνευ αὐτῶν νὰ ἐργάζηται. Ἀλλὰ ἄς τονισθῇ καὶ πάλιν, μόνον τότε ὅταν ὁ διδάσκαλος τὸ νεαρὸν τῶν μαθητῶν πλήθους ἔχῃ ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν αὐτοῦ διότι οἱ μαθηταὶ ἀγκυλώσονται αὐτὸν καὶ ἐμπιστεύονται αὐτῷ τὸ πᾶν». K.

Ο ΕΟΡΤΑΣΜΟΣ ΤΗΣ 25 ΜΑΡΤΙΟΥ

ΥΠΟ ΤΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

Ἡ Ἀνωτέρα Διεύθυνσις τῆς Παιδείας διὰ τὸν εορτασμὸν τῆς 25ης Μαρτίου ἀπέστειλε τὴν ἐξῆς ἐγκύκλιον:

«Ἡ Ἐθνικὴ Ἑορτὴ τῆς 25 Μαρτίου διὰ Βασίλ. Διαταγματος ἐνεκκ τῆς Μ. ἐβδομάδος ὠρίσθη ὅπως πανηγυρισθῇ τῇ 31 Μαρτίου. Τοῦτο γνωρίζοντες ὑμῖν ἐντελλόμεθα ὅπως συνεννοούμενοι μετὰ τῶν λοιπῶν ἀρχῶν ἐργασθῆτε ὑπὲρ τῆς ἐπιτυχῆς τῆς ἐορτῆς ταύτης, ἧς πάντα τὰ σχολεῖα θὰ μετέσχωσι καὶ ἐν μὲν ταῖς πόλεσιν οἱ Γυμνασάρχαι καὶ οἱ Διευθυνταὶ τῶν Ἡμιγυμνασίων ἢ ἄλλοι ὑπὸ τοῦ Συλλόγου τῶν Καθηγητῶν ὀριζόμενοι θὰ ἐκφωνήσωσι τοὺς τῆς ἡμέρας προσήκοντας λόγους, ἐν δὲ ταῖς Ἐπαρχίαις καὶ Ἐνομοσυστάταις Ἐπιτροπαῖσι μετὰ τῶν διδασκάλων θὰ φροντίσωσι ἵνα μετεχόντων καὶ τῶν μαθητῶν ἐορτασθῇ ἡ Ἐθνικὴ Ἑορτὴ ἐν τῷ κέντρῳ ἐκάστης σχολικῆς περιφέρειας».

Ἐν Χανίοις συνήλθον οἱ προϊστάμενοι ὅλων τῶν ἐκπαιδευτηρίων τῆς πόλεως καὶ συνεσκέφθησαν περὶ τοῦ τρόπου τῆς λαμπροτέρως διεξαγωγῆς τῆς τελετῆς. Κατὰ τὴν σύσκεψιν ταύτην ἀπεφασίσθη νὰ διακοσμηθῶσι τὰ σχολεῖα καὶ νὰ ἐφοδισθῶσιν ὅλοι οἱ μαθηταὶ καὶ μαθήτριαι δι' ἑλληνικῶν σήματιων.

Τὸ ἀπόγευμα δὲ τῆς ἐορτῆς νὰ συνελθῶσιν εἰς τὴν αἴθυσαν τοῦ Βουλευτηρίου ἐνθα ὁ μὲν Γυμνασάρχης Χανίων κ. Ἐμμ. Γενερκλής θὰ ἐκφωνήσῃ τὸν πανηγυρικὸν τῆς ἡμέρας οἱ δὲ μαθηταὶ καὶ μαθήτριαι θὰ ἀπαγγείλωσι διαφορὰ ἑ-

σμικτὰ καὶ ποιήματα. Πρὸς ἐκτέλεσιν τούτων ἐξελέγη Ἐπιτροπὴ, ἣτις συνέταξε τὸ κάτωθι πρόγραμμα πανηγυρισμοῦ τῆς Ἐθνικῆς Ἑορτῆς.

ΠΡΟ ΜΕΣΗΜΒΡΙΑΣ

- 1) Ὄρα 9 [12] Συγκέντρωσις τῶν Σχολείων εἰς τὸ πεδίον τοῦ Ἄρειος καὶ παράδοσις τῆς Σημαίας εἰς τὰ σχολεῖα.
- 2) Ὄρα 10 [12] Παράστασις τῶν σχολείων εἰς τὴν δοξολογίαν.

ΜΕΤΑ ΜΕΣΗΜΒΡΙΑΝ

- 3) Ὄρα 3. Παράστασις τῶν Σχολείων διὰ τῶν ὁδῶν τῆς πόλεως καὶ μετάδοσις εἰς τὸ Βουλευτήριον.
- 4) Ὄρα 4. Ἐν τῷ Βουλευτηρίῳ.
 - α' Ἐμβατήριον «Ὁ Ἐθνοδόξαξ» ὑπὸ τοῦ Β' Δημοτικοῦ σχολείου Χανίων.
 - β' Ἐμβατήριον «Ἡ Ἑλληνικὴ νεότης» ὑπὸ τῶν Δημοτικῶν σχολείων Α' Χανίων καὶ Χαλέπας.
 - γ' Ἄσμα «Ὁ πόθος» ὑπὸ τοῦ Δημοτικοῦ σχολείου Χαλέπας.
 - δ' Πανηγυρικὸς τῆς ἡμέρας ὑπὸ τοῦ κ. Γυμνασάρχου Χανίων.
 - ε' Ἄσμα δημοῶδες «Ὁ Κωνσταντῆς ὁτὰ ξένα» ὑπὸ τοῦ Α. Δ. σχολείου Χανίων.
 - ς' Ποίημα «εἰς τὴν 25αν Μαρτίου» ὑπὸ μαθητριάς τοῦ Παρθεναγωγείου Χαλέπας.
 - ζ' Τριφωνία «Ἀδπασιὸς πρὸς τὴν Ἑλλάδα» ὑπὸ τοῦ Δημοτικοῦ σχολείου Χαλέπας.
 - η' Ποίημα «πρὸς τὴν Σημαίαν» ὑπὸ μαθητριάς τοῦ Παρθεναγωγείου Κούμ-Καπί.
 - θ' Ἄσμα «αἱ Κρηδοὶ Μιτῆρες» ὑπὸ τῶν Παρθεναγωγείων Χαλέπας καὶ Κούμ-Καπί.
 - ι' Ποίημα «τὸ Ἑλληνικὸ Χῶμα» ὑπὸ μαθητοῦ τοῦ Β. Δημ. σχολείου Χανίων.
 - ια' Ἐμβατήριον «ὄαν τὴ δάιθα κορυμμένη» ὑπὸ τῶν Α' καὶ Β' Δημοτ. σχολείων Χανίων.
 - ιβ' Ποίημα «εἰς τὴν Κρήτην» ὑπὸ μαθητοῦ Δημ. σχολ. Χαλέπας.
 - ιγ' Ἄσμα δημοῶδες «Ὁ Ἀνδρειωμένος» ὑπὸ Α' Δημ. σχολ. Χανίων.
 - ιδ' Ποίημα «εἰς τὴν Ἑλλάδα» ὑπὸ μαθητριάς τοῦ Παρθεναγ. Χαλέπας.
 - ιε' Διφωνία «ἡ νύξ τῆς ἐξόδου» ὑπὸ τοῦ Δ. σχολείου Χαλέπας.
 - ιστ' Ὁ Ἐθνικὸς ὕμνος ὑφ' ὅλων τῶν σχολείων.

Τὴν πρωτὴν ἐγένετο ἡ παραδοσις τῆς Σημαίας εἰς τὰ Σχολεῖα κατὰ τὸ ἄνω δημοσιευθὲν βασιλικὸν Διαταγμα ἐπὶ καθορισμοῦ ἐορτῆς τῆς Σημαίας, προσφωνήσαντος τοὺς μαθητὰς τοῦ Γυμνασάρχου Χανίων.

Τὸ ἀπόγευμα ὁ πανηγυρισμὸς τῆς Ἐθνικῆς ἐορτῆς διεξήχθη μεγαλοπρεπέστερον, περιστρεφόμενον ὅλων τῶν ἀρχῶν καὶ πολλοῦ κόσμου ἐν τῇ αἴθυσῃ τοῦ Βουλευτηρίου. Οἱ μικροὶ μαθηταὶ καὶ μαθήτριαι ἐνεθουσίασαν μὲ τὰ πατριωτικὰ ἔσμικτὰ καὶ ποιήματά των, ὁ δὲ λόγος τοῦ Γυμνασάρχου διὰ τῶν πατριωτικῶν στρωφῶν του ἐπέσπερχετο τὰ ἐπνευλημμένα χειροκροτήματα.

Ἐκ τῶν μελῶν τῆς Ἐπιτροπῆς ἄξιαι συγγραφετρίων εἶναι ὁ κ. Π. Βαλκίσις διὰ τὴν ἐπιμέλειαν, ἣν ἐπέδειξε πρὸς διακόσμησιν τοῦ Γυμνασίου, ὁ δὲ κ. Ν. Πιμπλῆς διὰ τὴν διακόσμησιν τῆς αἴθουσας τοῦ Βουλευτηρίου.

ΤΟ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ ΕΟΡΤΟΛΟΓΙΟΝ ΕΙΣ ΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ

Προτάσαι τοῦ ἐπὶ τῆς Παιδείας Ἐπιτροποῦ ἐξεδόθη τῇ 4ῃ Δεκεμβρίου 1908 διαταγμα κανονίζον τὰς διακοπὰς τῶν μαθημάτων τῶν ἐν Κρήτῃ σχολείων ὡς εἶναι αὐταὶ κανονισμέναι καὶ ἐν Ἑλλάδι.

Ὡς ἦτο ἄλλως φυσικὸν ἠκούσθησαν ἀντιρρήσεις ὡς πρὸς τὴν διακοπὴν τῶν μαθημάτων ἀπὸ τῆς 24 Δεκεμβρίου μέχρι τῆς 8ης Ἰανουαρίου. Πολλοὶ γονεῖς εὐρίσκουσιν ἀδικαιο-

λόγητον τὴν τόσον μακρὴν διακοπὴν. Ἡμεῖς νομίζομεν ὅτι ἦτο ἀνάγκη νὰ ὀρισθῶσιν ὡς ὀρίσθαι, διὰ δικταγμάτων αἱ περὶ ὧν ὁ λόγος διακοπαί, ἀφοῦ καὶ κατὰ τὰ προηγουμένα ἐτη δὲν ἐγένοντο τακτικὰ μαθήματα κατὰ τὰς μεταξὺ τῶν ἑορτῶν παρεπιπτούσας ἐργασίμους ἡμέρας, διότι πολλοὶ τῶν μαθητῶν τῶν Ἑλ. σχολείων καὶ τῶν Γυμνασίων δι-ατρέθουν εἰς τὰ χωρὶς τῶν ἀπὸ τῆς 7|12 μέχρι 8|1 ἐδ-σκολοῦντο δὲ πολὺ εὐλόγως αἱ καθιγίηται νὰ διδασκῶσι νέκ μαθήματα τοὺς ἡμέρας μόνον τῶν μαθητῶν ἐκστῆς ταξ-εως. Οὕτως δικόπτοντο πράγματι τὰ μαθήματα διότι τοῦτο ἠθέλον οἱ μαθηταί. Τοῦτο πόσον εἶνε ἐπιζήμιον ὑπὸ ἐπιφιν παιδαγωγικὴν εἶναι πισφινές. Ἐπρεπε λοιπὸν ἢ νὰ ὑπο-χρεῶνται οἱ ἐκ τῶν χωρίων μαθηταί νὰ παραμένωσιν ὅπου εἶναι ἢ ἔδρα τοῦ σχολείου ἢ νὰ δικόπτονται τὰ μαθήματα κατὰ διαταγὴν τῆς προϊσταμένης Ἀρχῆς. Τὸ πρῶτον ἀπε-δείχθη ὅτι εἶνε ἀδύνατον. Οἱ τακτικῶς κατὰ τὸν λοιπὸν χρό-νον ἀκροῦμενοι τῶν μαθημάτων μαθηταί γνωρίζουσιν ὅτι ἢ ἀπὸ 6—8 μαθημάτων ἀπουσιζοῦσιν οὐδεμίαν ἔχει διὰ τὴν προα-γωγὴν αὐτῶν σφραγίσαν καὶ σπεύδουσι νὰ ἐορτάσωσι μετὰ τῶν λοιπῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας τῶν τὰς μεγάλαις χριστι-ανικαῖς ἑορταῖς. Ὅτι δὲ δὲν ζημιούνηται ἐκ τούτου οὔτε σω-ματικῶς οὔτε ἠθικῶς θὰ ὁμολογήσωμεν ὅταν ἐνθυμηθῶμεν ὅτι οἱ παῖδες τῶν χωρικῶν ἀθλιώτατα συνήθως δικιτῶνται ἐν ταῖς πόλεσιν, ἐνθα ἀκροῶνται μαθημάτων καὶ οἱ πέντως θρηπτικώτερον τροφὴν θὰ εὔρωσι παρὰ ταῖς οἰκογενεῖαις αὐ-τῶν κατὰ τὰς ἡμέρας τῶν μεγάλων ἑορτῶν, τὸ δὲ σπουδαί-οτατον, ἀποφεύγουσι τὸν πειρασμὸν τῆς χροτοπαιδείας ἂν ἀπουσιαζῶσι τῆς πόλεως κατὰ τὰς πρὸ τῆς 1ης Ἰανουαρίου καὶ μετὰ ταύτην ἡμέρας.

Ἀφοῦ λοιπὸν καὶ δύσκολον καὶ βλαβερὸν εἶνε νὰ ὑποχρε-ώσωμεν τοὺς χωρικοὺς μαθητὰς νὰ μένωσι μακρὴν τῶν οἰ-κογενειῶν αὐτῶν κατὰ τὰς ἑορτάς, ἀνάγκη νὰ διαταχθῇ ἀρ-μοδίως ἢ διακοπὴ τῶν μαθημάτων. Ἀλλὰ νομίζομεν ὅτι οἱ ἀνωτέω μνημονεύμενοι λόγοι δὲν ἰσχύουσι καὶ διὰ τοὺς μοθητὰς τῶν δημοτικῶν σχολείων. Οἱ δημοδιδασκαλοὶ γνω-ρίζουσιν ἐκ πείρας πόσον δύσκολον εἶναι νὰ καταστήσωσιν ἐκ νέου εὐχάριστον τοῖς μικροῖς αὐτῶν μαθηταῖς μετὰ μα-κρὰν διακοπὴν τὴν ἐργασίαν ἀφοῦ μάλιστα οἱ μικροὶ μαθη-ταί καὶ βιβλίων στεροῦνται καὶ ἂν εἶχον δὲ τοιαῦτα ἀπίθα-νον εἶναι ὅτι καθ' ἑσ ἡμέρας πνηγυρίζουσι καὶ δικασκιδά-ζουσιν οἱ ἄλλοι θὰ εἶχον τὸσιν δύναμιν θελήσεως οἱ δικα-τεῖς παῖδες ὥστε νὰ ἀφοσιθῶσι εἰς μελέτην μαθημάτων. Προτιμότερον λοιπὸν θὰ ἦτο βραχύτεραι αἱ διακοπαί τῶν μαθημάτων διὰ τοῖς τῶν δημοτικῶν σχολείων μαθηταῖς, ὧν οὐδεὶς κατοικεῖ ἔξω τῆς ἔδρας τοῦ σχολείου. Ἄν ποτε κα-τορθωθῇ νὰ ἐπισκέπτονται οἱ δημοδιδασκαλοὶ κατὰ τὰς ἀπὸ 24 Δεκεμβρίου μέχρι 8 Ἰανουαρίου διακοπὰς Γεωργικῶς σταθμοὺς καὶ βλέπωσι τὰς κατὰ τὸν χειμῶνα γινομένης ἐν αὐτοῖς γεωργικῆς ἐργασίας, τότε δικαιολογοῦνται καὶ τῶν μαθημάτων τῶν δημοτικῶν σχολείων αἱ διακοπαί.

Δὲν ἀγνοῶ ὅτι πολὺ βαρὺ εἶνε διὰ πάντα οἰκογενειάρχην ν' ἀπουσιάζῃ ἀπὸ τῆς οἰκογενείας του κατὰ τὰς ἡμέρας τῶν μεγάλων ἑορτῶν, ἀλλ' εἶμαι βέβαιος ὅτι οἱ δημοδιδασκα-λοὶ καὶ εἰς ταύτην τὴν θυσίαν προθύμως θὰ ὑποβληθῶσιν, διὰ νὰ αὐξήσωσι τὰς γεωπονικὰς αὐτῶν γνώσεις καὶ ὠρε-λήσωσιν ἔπειτα τοὺς μαθητὰς καὶ τὴν κοινωνίαν. Ἐρ' ὅ-σον ὅμως δὲν γίνονται γεωπονικαὶ ἀσκήσεις, δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ δικόπτονται τὰ μαθήματα τῶν δημοτικῶν scho-λείων ἐπὶ τὸσας ἡμέρας. Θὰ ἐπιθύμουν ὅμως νὰ ἐβλεπον-τοὺς δημοδιδασκαλοὺς ἐπιχειροῦντας καὶ ὀλίγω δικφορον

τὰς συνήθους ἐργασίας κατὰ τὰς ἡμέρας αὐτάς. Ἐξηγου-μαι. Εἶναι δυστυχῶς ἀνεπίδεκτον ἀμφισβήτησεως ὅτι καὶ τὰς ἄλλαις θρησκευτικαῖς ἡμῶν ἑορταῖς, ἰδίαι ὅμως τὰ Χρι-στούγεννα καὶ τὴν Ἀναστασίαν τοῦ Σαυτῆρος ἐορταζόμεν-τόσον πρόστυχα, ὥστε θεβηλοῦμεν αὐτάς. Ὁχλος φαντα-κῶν, ἀνηθῶν νὰ ἐμπικίξη τὴν Χριστιανικὴν Θρησκείαν, δὲν θὰ εἶχε καλύτερον μέσον νὰ ἐξεντάλιση αὐτὴν παρὰ τὴν ἐορ-τάση τῆς μεγάλης αὐτῆς ἑορτῆς, ὡς κένομεν ἡμεῖς, διότι οὐδεμίαν ἄλλην ἡμέραν ἀληθῶς φινόμεθα τὸσιν καλλιόδου-λοι, ὅσον τὰ Χριστούγεννα καὶ τὸ Πάσχα. Κατὰ τὰς ἡμέρας αὐτάς γίνονται πολλῶν ζῶων ἀθροισματικὸν αἵμα, κινουῦνται ζύθου καὶ οἶνου καὶ ἄλλων ποτῶν ἀμετρητὰ καὶ πρμμέ-γιστα δαχεῖα, ἀκτρεῦεται πολιτελέστατα ἢ Ἀφροδίτη, καὶ πρὸς δόξαν τοῦ νικησάντος τὸν Ἄδην στέλλονται ὅχι ὀλί-γοι εἰς ἄδην, ἔνα ἀνεμένωσιν τὴν ἐκ νεκρῶν ἀναστασίαν. Πικρὰ δέχομαι ὅτι ἢ λύπη ἐλαττώνη τὴν πρὸς τὴν λψιν τροφῆς ὀρεξιν καὶ ἢ χαρὰ κίχκει αὐτὴν ὅτι δηλ. ὁ λυ-πούμενος νηστεύει καὶ ὁ χαίρων ἔχει πείνην μεγαλύτεραν τοῦ συνήθους· γνωρίζω ὅτι καὶ οἱ βασιλεῖς θιλοντες νὰ τι-μῆσωσι τοὺς ἐν τῇ χώρᾳ αὐτῶν παρεπιδημοῦντας ἐπισήμους ξένους ἢ τῶν Βουλῶν τὰ Προεδρεῖα κ.τ.λ. δὲν ἔχουσι ἄλλο μέσον παρὰ γεῦματα καὶ προγούματα· γνωρίζω ὅτι καὶ σο-φοὶ ἄνδρες διὰ νὰ διεξῶσι τὴν πρὸς ἄλλους σοφοὺς ἐκτιμησίαν τῶν, περσφιδας καὶ καμπνίτου ποτήρια χρησιμοποιοῦσι. Προγθῆς ἀκόμη Ἰταλοὶ ἰατροὶ γεῦμα πρεθικαν ἐν Κετάνη εἰς τοὺς ἡμετέρους ἰατροὺς καὶ προποσεις ἔκαμν διὰ νὰ διεξῶσι τὴν εὐγνωμοσύνην τῶν πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν Ἐρευθὸν Σταυρόν. Τόσον στενὴ εἶναι ἢ σχέσις τῆς συναισθηνομένης ψυχῆς μετὰ τοῦ οὐρανίσκου καὶ τοῦ στομαχοῦ! Ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸν Θεὸν τῶν Χριστιανῶν νὰ δεικνῆ ὁ ἄνθρωπος τὴν εὐγνωμοσύνην του κατὰβροχθίζων σέκες ζῶων καὶ κατὰρ-ριφῶν λαγίνους οἴνου καὶ ὑβρίζων τὴν Παναγίαν καὶ πυ-ροβολῶν κατὰ τῶν παρερχομένων δικηκτῶν, τοῦτο δὲν χωρεῖ καλὰ καλὰ εἰς τὸν νοῦν μου. Νομίζω λοιπὸν ὅτι πρεπει νὰ παραιτήσωμεν τὰς τοιαύτας ἡμῶν συνηθείας καὶ ἢ ἀρχὴ νὰ γείνη ἀπὸ τοῦ δημοτικοῦ σχολείου. Μεγὰλα πράγματα ζητῶ συμβουλεύων τοὺς ἐν χωρίοις δημοδιδ-σκαλοὺς νὰ εὔρωσιν τρόπον ν' ἀπασχολῶσι τοὺς χωρικοὺς τὴν ἡμέραν τῶν Χριστούγεννων καὶ τοῦ Πάσχα εἰς ἀγῶνας, εἰς ἐκδρομὴν, εἰς ὁμιλίαν εὐχάριστον, διὰ νὰ μὴ μεθύσκων-ται καὶ ἀλληλοσφαγῶσιν;

ΜΙΚΡΑΙ ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Ἡ Ἄν. Διεύθυνσις τῆς Παιδείας παρατηρεῖ ὅτι διὰ τῆς ἐλαττώσεως τῶν ὥρων τῶν ἐλληνικῶν κατὰ δύο καὶ διὰ τοῦ καθιερωθέντος διαλείμματος εἰς τὴν δίωρον διδασκαλίαν τῶν Ἑλληνικῶν ὁ χρόνος τῆς διδασκαλίας αὐτῶν ἐλαττοῦται εἰς ἐννεα τετάρων ὥρας καθ' ἑβδομάδα. Ἐπομένως συνιστᾷ νὰ κανο-νισθῶσιν αἱ ὥραι τῶν Ἑλληνικῶν οὕτως ὥστε νὰ γίνηται συνε-χῶς ἢ διδασκαλία τῶν ἐλληνικῶν ἀνευ διαλείμματος.

—Δι' ἐτέρας ἐγκυκλίου δίδει ὁδηγίας πρὸς τοὺς λειτουργοὺς τῆς Παιδείας καὶ δημοσιεύει τὰς ἐκθέσεις τῶν Νομαρχιακῶν Ἐπιθεωρητῶν περὶ τοῦ τρόπου τῆς διδασκαλίας ἐκάστου τῶν δη-μοδιδασκάλων. Δὲν νομίζουσι οἱ ἀρμόδιοι ὅτι θὰ ἦτο προτιμότε-ρον καὶ συντελεστικὸν πρὸς τὸν σκοπὸν, ἢ τὸν ὁποῖον ἐπιδιώκουσι, εἰν εἰδῶν αὐτοῖς μαθήματα τινα πρακτικῆς διδασκαλίας οἱ Νο-μαρχιακοὶ Ἐπιθεωρηταί καὶ ὁδηγίας πρὸς ἐξάσκησιν τοῦ ἐπαγ-γέλματος τῶν, τοῦ ὁποῖου πολλοὶ πρῶτην φοράν μετέρχονται;

Ἐπίσης ἀναγγέλλει εἰς τοὺς προϊσταμένους τῶν Σχολείων νὰ μὴ παρχωρῶσιν ἀδείας ἀπουσίας ἐκ τῶν μαθημάτων εἰμῆ, ἐν περιπτώσει ἐξηχρηθωμένης ἀσθενείας ἢ ἐὰν προσκαλῶνται ὑπὸ τῶν δικαστικῶν ἀρχῶν.